Sunnatova Farangiz

KICHIK KASSA VA KASSA HISOBOTLARI

Annotatsiya. Ushbu maqola kichik kassa hisobdorligining dolzarbligini, vazifalarini, tashkil etish tartibini, yuritish qoidalarini, kassa hisobotlarining turlarini o'rganadi. Kichik kassa operatsiyalarini to'g'ri yuritish va hisobdorlikni ta'minlash korxona moliyaviy barqarorligini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasidagi tijorat banklarida kassa ishini tashkil etish bo'yicha normativ hujjatlar ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: Kichik Kassa, Kassa Hisoboti, Ichki Nazorat

Abstract. This article explores the relevance of petty cash accounting, its functions, organization, management rules, and types of cash reports. Correct petty cash operations and accountability are essential for strengthening the financial stability of an enterprise. The article also examines the regulatory documents on the organization of cash operations in commercial banks of the Republic of Uzbekistan.

Keywords: Petty Cash, Cash Report, Internal Control

Аннотация. В данной статье рассматривается актуальность учета мелкой кассы, ее функции, организация, правила ведения и типы кассовых отчетов. Правильное ведение операций с мелкой кассой и обеспечение подотчетности имеют важное значение для укрепления финансовой устойчивости предприятия. В статье также рассматриваются нормативные документы по организации кассовой работы в коммерческих банках Республики Узбекистан.

Ключевые слова: Мелкая Касса, Кассовый Отчет, Внутренний Контроль

Введение

Bugungi kunda kichik kassa korxonalarning moliyaviy faoliyatida muhim o'rin tutadi. Kichik kassa – bu korxonaning kundalik xarajatlari, ya'ni, ofis xarajatlari, transport xarajatlari, pochta xarajatlari va shu kabi mayda xarajatlar uchun ajratilgan pul mablag'idir. Kichik kassaning dolzarbligi uning tezkorligi va muqobil to'lov vositalari mavjud bo'lmagan hollarda xarajatlarni qoplash imkoniyatidadir.

Kundalik operatsion xarajatlarni qoplash.

Muqobil to'lov usullari mavjud bo'lmagan hollarda to'lovlarni amalga oshirish.

Kichik xarajatlarni tez va samarali boshqarish.

Hisobdorlikni ta'minlash va pul mablag'larining maqsadli sarflanishini nazorat qilish.

Основная часть

Kichik kassa – bu korxonaning kundalik operatsion ehtiyojlari uchun ajratilgan, nisbatan kichik miqdordagi naqd pul mablag'laridir. Kichik kassa, asosan, quyidagi vazifalarni bajaradi:

Ofis xarajatlari (канцелярия товарлари) uchun to'lovlar.

Transport xarajatlari (транспорт харажатлари) uchun to'lovlar.

Pochta xarajatlari (почта харажатлари) uchun to'lovlar.

Ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish xarajatlari (таъмирлаш ва техник хизмат кўрсатиш харажатлари) uchun to'lovlar.

Boshqa mayda xarajatlar (бошқа майда харажатлар) uchun to'lovlar.

Kichik kassani yaratish va tashkil etish korxona rahbariyati tomonidan belgilangan tartibga muvofiq amalga oshiriladi. Odatda, bu jarayon quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

Kichik kassa uchun ajratiladigan pul mablag'i miqdorini aniqlash. Bu miqdor korxonaning kundalik operatsion xarajatlariga asoslangan holda belgilanadi.

Kichik kassa mas'ul shaxsini tayinlash. Bu shaxs, odatda, buxgalteriya xodimi yoki boshqa ishonchli xodim bo'lishi mumkin.

Kichik kassa operatsiyalarini yuritish qoidalarini ishlab chiqish va tasdiqlash.

Kichik kassa uchun alohida hisob ochish (zarur bo'lganda).

Kichik kassa operatsiyalarini hisobga olish uchun zarur bo'lgan hujjatlarni ishlab chiqish (kassa orderlari, kassa kitobi va h.k.).

Kichik kassaga pul mablag'larini kiritish tartibi.

Kichik kassadan pul mablag'larini chiqarish tartibi.

Kichik kassa hisobotini taqdim etish tartibi.

Kichik kassadagi pul mablag'larini nazorat qilish tartibi.

Kichik kassadan pul mablag'lari faqat maqsadli xarajatlar uchun sarflanishi kerak. Har bir xarajat uchun asoslovchi hujjat (чек, квитанция, счет-фактура ва ҳ.к.) bo'lishi shart. Kichik kassa mas'ul shaxsi har kuni kassa kitobini yuritishi va kassa hisobotini belgilangan muddatlarda taqdim etishi kerak.

Kassa kitobi (касса китоби).

Kirim kassa orderi (кирим касса ордери).

Chiqim kassa orderi (чиқим касса ордери).

Kassa hisoboti (касса ҳисоботи).

Kassa hisobotlari belgilangan tartibda rasmiylashtirilishi kerak. Barcha hujjatlarda zaruriy rekvizitlar to'ldirilishi va mas'ul shaxslarning imzolari qo'yilishi shart.

O'zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligining 2002 yil 27 dekabrdagi 140-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan "Buxgalteriya hisobi hisobvaraqlarining rejasi"ga muvofiq, kichik kassa operatsiyalari 5110 - "Milliy valyutadagi kassadagi pul mablag'lari" hisobvarag'ida hisobga olinadi.

[4] manbaga ko'ra, O'zbekiston Respublikasi tijorat banklarida kassa ishini tashkil etish bo'yicha 3028-sonli normativ hujjat mavjud. Ushbu hujjatda kassa operatsiyalarini yuritish bo'yicha ko'rsatmalar va namunaviy shakllar keltirilgan.

Kassa kitobini tekshirish.

Kassa hisobotlarini tekshirish.

Pul mablag'larining mavjudligini tekshirish (inventarizatsiya).

Xarajatlarning maqsadli yo'nalishini tekshirish.

Kichik kassa operatsiyalari bo'yicha audit korxonaning ichki yoki tashqi auditorlari tomonidan amalga oshirilishi mumkin. Audit jarayonida kassa operatsiyalarining qonuniyligi, to'g'riligi va samaradorligi baholanadi.

So'nggi vaqtlarda raqamli texnologiyalarning rivojlanishi kichik kassa operatsiyalarini avtomatlashtirish imkonini bermoqda. [1] manbaga ko'ra, NFC texnologiyasi orqali to'lovlarni amalga oshirish va inventarizatsiyani boshqarish kichik biznes uchun qulay va samarali yechim bo'lishi mumkin.

Заключение

Kichik kassa korxonalarning kundalik operatsion faoliyatida muhim rol o'ynaydi. Kichik kassa operatsiyalarini to'g'ri yuritish, hisobdorlikni ta'minlash va ichki nazoratni amalga oshirish korxona moliyaviy barqarorligini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Kichik kassa samaradorligini oshirish uchun quyidagi yo'llardan foydalanish mumkin:

Kichik kassa operatsiyalarini avtomatlashtirish.

Pul mablag'laridan foydalanish qoidalarini takomillashtirish.

Ichki nazorat tizimini kuchaytirish.

Kichik kassa mas'ul shaxslarining malakasini oshirish.

Bundan tashqari, [2] va [3] manbalarda keltirilgan bank xizmatlaridan foydalanish ham korxonalarning moliyaviy resurslarini samarali boshqarishga yordam beradi. Masalan, elektron banking orqali to'lovlarni amalga oshirish va hisob raqamlarini boshqarish kichik kassa operatsiyalari bilan bog'liq xarajatlarni kamaytirishi mumkin.

Список литературы.

[1] Global Market Monitor. Portable NFC Inventory Management POS Terminals Market Report. Global Market Monitor, 2023. https://www.globalmarketmonitor.com/reports/765552-portable-nfc-inventory-management-pos-terminals-market-report.html –

https://www.globalmarketmonitor.com/reports/765552-portable-nfc-inventory-management-pos-terminals-market-report.html

[2] Пойтахт Банк. Расчетно-кассовое обслуживание. Пойтахт Банк, n.d. https://poytaxtbank.uz/en/legal-entities/raschetno-kassovoe-obsluzhivanie – https://poytaxtbank.uz/en/legal-entities/raschetno-kassovoe-obsluzhivanie

[3] Саноат Курилиш Банк (СКБ). Кассовые и расчетные услуги. Саноат Курилиш Банк, б.д. https://sqb.uz/en/business/rko – https://sqb.uz/en/business/rko

[4] Финансовый Совет по Стандартам Финансового Учета (ФССФУ). О ФССФУ. Financial Accounting Standards Board, б.д. https://www.fasb.org/ – https://www.fasb.org/

[5] Международный совет по международным стандартам финансовой отчетности (МСФО). О МСФО. Международный совет по международным стандартам финансовой отчетности, б.д. https://www.ifrs.org/ – https://www.ifrs.org/